

**Ontwikkeling OZB en stemgedrag politieke partijen in de
gemeenteraadsperiode 2010 – 2014**

Detailhandel Nederland

Over dit onderzoek

Detailhandel Nederland maakt met dit onderzoek inzichtelijk welke besluiten lokale politici nemen over de onroerendezaakbelasting voor winkeliers en hoe zij hierover stemmen. Hiermee beoogt Detailhandel Nederland het debat over lokale lasten te stimuleren.

Voor het onderzoek zijn 16 grote en middelgrote gemeenten verspreid door Nederland geselecteerd. Deze gemeenten huisvesten een groot deel van de Nederlandse winkels en 4 miljoen consumenten. Daar zijn in totaal 646 gemeenteraadsleden actief.

Alle politieke partijen die zitting hebben in de Tweede Kamer, zijn actief in meerdere van de geselecteerde gemeenteraden. CDA, D66, GL, PvdA, SP en VVD zijn in al deze 16 raden vertegenwoordigd; CU 7 keer, PvdD 3 keer en SGP en PVV elk 2 keer. De uitzondering is 55plus, die niet meedeed aan de lokale verkiezingen van 2010. Lokaal zijn overigens wel talrijke ouderenpartijen actief. Ook de groep Bontes die na 2010 is afgesplitst van de PVV, is niet meegenomen. Het stemgedrag van de verschillende lokale partijen wordt gepresenteerd op een wijze die vergelijkingen op nationaal niveau mogelijk maken. In totaal zijn er in maart 2010 42 lokale partijen gekozen in voornoemde 16 gemeenteraden. Alleen de stemuitslagen zijn geturfd van de partijen die bij de vorige verkiezingen in de raad zijn gekozen. Afsplitsingen hiervan zijn buiten beschouwing gelaten.

De OZB-tarieven en de waardeontwikkelingen van het vastgoed niet woningen in de periode 2010 – 2014 zijn geïnventariseerd en beoordeeld: is sprake van een stijging of daling en hoe omvangrijk is deze? De in dit onderzoek aangehaalde waardeontwikkeling van het vastgoed is afkomstig uit het raadsvoorstel of de gemeentebegroting. Vervolgens is in kaart gebracht hoe de politieke partijen over de betreffende OZB-verordening hebben gestemd. De tabellen met de tarieven uit de verordeningen en de WOZ-waarden in de periode 2010 – 2014 alsook de stemuitslagen en de coalitiesamenstelling vindt u in de bijlage met tabellen.

De websites van de gemeenten, de databank lokale regelgeving van overheid.nl, de griffiers van een aantal gemeenteraden en de Kiesraad zijn geraadpleegd. Via deze bronnen zijn de begrotingen, raadsvoorstellen, verordeningen, raadsnotulen, besluitenlijsten en zetelverdelingen ontsloten.

Detailhandel Nederland is de spreekbuis van de winkeliers van Nederland en behartigt de gemeenschappelijke belangen van de 110.000 winkeliers. De detailhandel heeft een jaarlijkse omzet van €83 miljard en biedt werk aan nog eens 700.000 mensen.

Ontwikkeling OZB

Lokale politici en bestuurders proberen tekorten in de begrotingen te dekken. Er zijn daardoor reeds veel lastenverzwaringen voor winkeliers doorgevoerd en het risico op stijgende lasten neemt toe. De onroerendezaakbelasting is daar een voorbeeld van. Gemeenten kunnen de opbrengsten van genoemde belasting naar eigen inzicht besteden, anders dan bijvoorbeeld bij de rioolheffing.

De gemeente kent drie soorten onroerendezaakbelasting (OZB): OZB woningen, OZB gebruikers niet woningen (denk aan de winkelier die zijn pand huurt) en OZB eigenaren niet woningen. In dit onderzoek is de OZB voor gebruikers van panden die geen woning zijn, onder de loep genomen. Immers, alle winkeliers gebruiken hun pand en worden dus voor deze belasting aangeslagen. De meeste winkeliers zijn huurders. Als zij tevens eigenaar zijn, worden zij overigens ook nog eens aangeslagen voor de OZB eigenaren niet woningen.

De OZB is voor gemeenten de grootste heffingsbron. De opbrengst behoort tot de algemene middelen en kan dus naar eigen inzicht van de gemeente besteed worden. De geraamde totaalopbrengst van het gebruikersdeel is volgens het CBS in 2014 686 miljoen euro; een plus van 19% ten opzichte van 2010. <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=80420ned&D1=2,12-41&D2=0,10,42,63-64&D3=6-10&HDR=G1,G2&STB=T&VW=T>

Het risico op een stijgende OZB voor winkeliers wordt alleen maar groter, doordat de financiële vooruitzichten voor veel gemeenten ongunstig zijn. De ergste klap komt nog, waarschuwde een hoogleraar zelfs. En dat zou wel eens slecht nieuws kunnen zijn voor de detailhandel, een markt die toch al onder druk staat. Verdere lastenverzwaring leidt tot verlies van banen en sluitingen. Dat is een negatieve ontwikkeling die de oplopende leegstand zal versnellen. Leegstand is voor sommige gemeenten juist een reden om de OZB te verhogen. Er is Detailhandel Nederland dan ook alles aan gelegen om de OZB te monitoren en gemeentepolitici te informeren en te wijzen op de negatieve effecten. Verdere lastenstijging voor winkeliers moet worden vermeden.

Het tarief wordt elk najaar op voorstel van het college van wethouders vastgesteld door de gemeenteraad. De WOZ-waarde is afhankelijk van marktontwikkelingen. Van de waarde van alle niet woningen in een gemeente wordt een schatting gemaakt die meestal wordt gerapporteerd aan de gemeenteraad. Beide factoren, tarief en waarde, bepalen het te betalen bedrag aan belasting. Daarom is voor dit onderzoek niet alleen de OZB-verordening (die de tarieven vaststelt) onderzocht, maar ook de waardeontwikkeling van de panden in de betreffende gemeente. Hoeveel een individuele winkelier betaalt, is afhankelijk van het OZB-tarief en de waarde van zijn pand, de zogenoemde WOZ-waarde. De individuele aanslag kan verschillen van het in dit onderzoek gebruikte gemiddelde.

De grootste stijgers in dit onderzoek zijn:

	Gemeente	Stijging OZB gebruikersdeel
1	Venlo	+37%
2	Assen	+37%
3	Utrecht	+20%
4	Haarlem	+20%
5	Amsterdam	+18%
6	Apeldoorn	+15%
7	Tilburg	+14%
8	Rotterdam	+14%
9	Terneuzen	+13%
10	Almere	+12%
<i>Bron: Detailhandel Nederland op basis van stukken van 16 grote en middelgrote gemeenteraden</i>		

Al deze gemeenten lieten de OZB stijgen tot ruim boven de inflatie (minder dan 9% sinds 2010). In Venlo betaalde een hurende winkelier voor een pand met een WOZ-waarde van €300.000,- in 2010 €461,- aan OZB; in 2014 was de waarde van dat pand gedaald naar €277.000,-, terwijl de OZB dan €631,- bedraagt. De duurste gemeente uit dit onderzoek is Nijmegen. Daar betaalt een winkelier in geval van een WOZ-waarde van €300.000,- in 2014 €1.009,- aan OZB gebruikersdeel. De goedkoopste is Den Haag waar in dezelfde situatie €358,- wordt geheven. In Utrecht en Assen wordt een deel van de OZB gestort in een ondernemersfonds.

Anders dan bij woningen is er wel degelijk een relatie tussen de ontwikkeling van het inkomen van de winkelier en de waarde van het vastgoed. Als de waarde daalt, komt dat doordat er weinig vraag is naar het pand als gevolg van een krimpende detailhandelsmarkt. Minder omzet betekent minder inkomen. De waarde van een woning zegt alleen iets over het inkomen van een burger op het moment van aankoop; de jaren daarna niet meer.

Stemgedrag

In de huidige, bijna afgelopen gemeenteraadsperiode hebben de onderzochte 16 gemeenteraden over 64 ozb-verordeningen hun stem uitgebracht (16 raden x 4 belastingjaren: 2011, 2012, 2013, 2014). 51 keer betrof het een lastenverzwaring, 13 keer een verlichting. Bij veel stemrondes is over een geheel financieel pakket gestemd: de begroting en alle belastingverordeningen; dus niet over de afzonderlijke OZB-verordening.

Algemeen beeld stemuitslagen bij lastenverzwaring

CDA, D66, GL, PvdA en VVD hebben 51 keer kunnen stemmen over een OZB-verordening die een verhoging voor hurende winkeliers tot gevolg had. Deze partijen hebben in verreweg de meeste gevallen, soms zelfs altijd, voor gestemd. Dat is aanzienlijk vaker dan de SP die dat 'slechts' 7 à 8 van de tien keer heeft gedaan. Het SP-motief is doorgaans niet dat men tegen de verhoging zelf is, maar dat de verhoging te gering is. Deze motivatie wordt ook wel door GL gebruikt.

Het stemgedrag van de partijen die niet in alle onderzochte gemeenten actief zijn, laat een wisselend beeld zien. De lokalen stemmen gemiddeld in circa 78% van de gevallen voor, de PVV en PvdD vaker niet dan wel, de CU en SGP juist (vrijwel) altijd. PvdD voert soms aan dat zij tegen stemt, omdat zij het gemeenteprogramma te weinig milieuvriendelijk vindt.

<i>Partij</i>	<i>Stemmen 'voor ozb-verhoging'</i>
CDA:	45 van de 51 keer: 88%
CU:	24 van de 25 keer: 96%
D66:	51 van de 51 keer: 100%
GL:	48 van de 51 keer: 94%
PvdA:	51 van de 51 keer: 100%
PvdD:	4 van de 9 keer: 44%
PVV:	1 van de 5 keer: 20%
SGP:	8 van de 8 keer: 100%
SP:	39 van de 51 keer: 76%
VVD:	47 van de 51 keer: 92%
Lokale partijen:	84 van de 109 keer: 77%

Verschil coalitiepartijen en oppositie

Alleen SGP, PvdD en PVV nemen aan geen enkel college van de onderzochte gemeenten deel. Dit verklaart wellicht mede het sterk afwijkende stemgedrag van de laatste twee partijen. Wanneer een partij aan een college deelneemt, is deze partij in de raad sneller geneigd in te stemmen met collegevoorstellen.

Voorstanders van belastingverlaging

Alleen in Den Haag en Nijmegen was over de gehele gemeenteraadsperiode 2010 – 2014 bezien sprake van een gemiddelde daling van het bedrag op het OZB-aanslagbiljet. De ontwikkeling in Den Haag (een daling van 34%) is spectaculair en lovenswaardig. Het tarief in Nijmegen is echter ook na lichte daling nog altijd hoog. Dat was voor de VVD daar reden om tegen de verlaging te stemmen: deze zette volgens de liberalen geen zoden aan de dijk. In verschillende gemeenten was er incidenteel, in één of twee belastingjaren, een daling van de OZB voor hurende winkeliers. In totaal heeft Detailhandel Nederland 13 dalingen vastgesteld.

<i>Partij</i>	<i>Stemmen 'voor ozb-verlaging'</i>
CDA:	13 van de 13 keer: 100%
CU:	3 van de 3 keer: 100%
D66:	13 van de 13 keer: 100%
GL:	11 van de 13 keer: 85%
PvdA:	13 van de 13 keer: 100%
PvdD:	2 van de 3 keer: 67%
PVV:	2 van de 3 keer: 67%
SGP:	n.v.t.
SP:	6 van de 13 keer: 46%
VVD:	10 van de 13 keer: 77%
Lokale partijen:	32 van de 40 keer: 80%

Conclusie

Het lijkt er sterk op dat er in de lokale politiek een cultuur is om akkoord te gaan met lastenverzwaringen. Met een zekere vanzelfsprekendheid en een zeker automatisme lijkt een grote meerderheid in de gemeenteraad doorgaans te kiezen voor het verhogen van de OZB voor winkeliers. Tegenstemmers ziet men weinig, ook niet bij de partijen die oppositie voeren. Detailhandel Nederland moedigt de nieuw te kiezen lokale volksvertegenwoordigers aan om vaker en scherper debat te voeren over de voorgestelde belastingmaatregelen. Het positieve voorbeeld van de lokale, Haagse politiek toont aan dat gemeentepolitici wel degelijk mogelijkheden hebben om lasten te verlichten.

Colofon

Dit is een publicatie van:

Detailhandel Nederland
Postbus 262, 2260 AG
Leidschendam

Meer informatie:

Detailhandel Nederland
T: 070 - 320 23 45
info@detailhandel.nl
www.detailhandel.nl

Overname en aansprakelijkheid

Overname van (delen van) deze publicatie is toegestaan met vermelding van Detailhandel Nederland als bron. Deze publicatie bevat informatie die met de meeste zorgvuldigheid is samengesteld. Detailhandel Nederland aanvaardt geen aansprakelijkheid voor mogelijke gevolgen die zouden kunnen voortvloeien uit het gebruik van deze publicatie.